

Hotarare din 2023 în Cauza Temeșan împotriva României

Hotarare din 2023 din 2024.02.06

Status: Acte în vigoare

Versiune de la: 6 Februarie 2024

Intră în vigoare:

6 Februarie 2024 An

Hotarare din 2023 în Cauza Temeșan împotriva României

Data act: 20-iun-2023

Emitent: Curtea Europeana A Drepturilor Omului

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI**SECȚIA A PATRA**

(Cererea nr. 37.113/17)

Strasbourg

Prezenta hotărâre este definitivă, dar poate suferi modificări de formă.

În Cauza Temeșan împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din: Faris Vehabovic, președinte, Iulia Antoanella Motoc, Branko Lubarda, judecători, și Crina Kaufman, grefier adjunct interimar de secție,

având în vedere:

- Cererea (nr. 37.113/17) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Răzvan-Liviu Temeșan, născut în 1951 și cu domiciliu în Cornu de Jos ("reclamantul"), care a fost reprezentat de doamna A. Temeșan, avocat în București, a sesizat Curtea la 17 mai 2017, în temeiul art.

34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ("Convenția");

- decizia de a comunica capătul de cerere cu privire la imparțialitatea și independența judecătorilor Guvernului României ("Guvernul"), reprezentat de agentul său guvernamental, doamna O.F. Ezer, și de a declara inadmisibile celelalte capete de cerere;

- faptul că reclamantul a decedat la 8 octombrie 2022 și fiul său, domnul Bogdan Șerban Temeșan, și-a exprimat dorința de a continua acțiunea în fața Curții;

- excepția Guvernului față de examinarea cererii de către un Comitet și decizia Curții de a o respinge;

- observațiile părților,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 30 mai 2023,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

OBIECTUL CAUZEI

1. Cauza se referă la pretinsa lipsă de imparțialitate a judecătorilor care au soluționat definitiv un litigiu de muncă dintre reclamant și angajatorul acestuia.

2. În 1994, reclamantul a fost numit în funcția de director al unei bănci comerciale de stat, cunoscută sub numele de B. În 1999, banca respectivă a fost achiziționată și preluată de o bancă comercială de stat numită Banca Comercială Română ("BCR"), ceea ce a dus la concedierea rapidă a reclamantului din funcția sa.

3. A urmat o lungă succesiune de acțiuni în justiție între reclamant și BCR; cu toate acestea, Curtea se va referi doar la câteva care sunt relevante pentru problema în cauză.

4. În 2003, reclamantul a inițiat o acțiune în justiție împotriva BCR, solicitând reîncadrarea în funcție. În temeiul unei hotărâri definitive din 8 aprilie 2005, Curtea de Apel București a respins cererea pe motiv că în urma fuziunii dintre B. și BCR, contractul de muncă a devenit nul. Unul dintre judecătorii care au făcut parte din completul de judecată al curții de apel a fost judecătoarea C.

5. Ca urmare a unei serii de căi de atac extraordinare și ordinare, precum și a altor acțiuni în justiție, reclamantul a reușit să obțină o hotărâre judecătorească prin care se dispunea reîncadrarea în muncă la BCR și plata de daune-interese. Cu toate acestea, hotărârea menționată nu a fost executată în totalitate, iar reclamantul nu a fost niciodată reîncadrat la bancă.

6. În 2014, BCR a introdus o acțiune în justiție împotriva reclamantului, solicitând pronunțarea unei hotărâri prin care să se constate nulitatea contractului său de muncă începând cu anul 2007. Printr-o hotărâre din 16 decembrie 2015, Tribunalul București a respins cererea BCR. Ambele părți au declarat recurs.

7. În fața Curții de Apel București, cazul a fost înaintat unui complet compus din două judecătore, C. și U., împotriva cărora reclamantul a ridicat excepții și a depus o cerere de recuzare.

8. În ceea ce o privește pe judecătorea C., reclamantul a susținut că aceasta a participat la pronunțarea hotărârii din 8 aprilie 2005 (supra, pct. 4), care se referea la o serie de proceduri civile aflate în legătură din punct de vedere faptic și juridic între aceleași părți. În plus, reclamantul a susținut că judecătorea C. avea o relație bancară în curs de desfășurare cu BCR și avea credite restante la banca respectivă, deși acesta nu cunoștea detaliile împrumuturilor menționate.

9. În ceea ce o privește pe judecătorea U., reclamantul a susținut că avocatul care reprezenta BCR în proces a fost superiorul său ierarhic între 1998-2000, având funcția de ministru, pe când aceasta era director al unui departament din cadrul Ministerului Justiției. Reclamantul a susținut, de asemenea, că, în cursul procesului, judecătorea U. a obținut de la BCR un credit în valoare de 189.000 de lei (RON) [echivalentul a aproximativ 42.000 de euro (EUR)] pentru a finanța achiziționarea unui apartament. Termenii și condițiile împrumutului nu erau cunoscute de reclamant.

10. La 7 noiembrie 2016, un alt complet al Curții de Apel București a respins cererea de recuzare depusă de reclamant. S-a considerat că participarea unui judecător într-un litigiu care implică aceleași părți și care are același obiect nu este problematică, întrucât autoritatea res judicata obținută prin decizia inițială reprezenta o garanție pentru părți. Prin urmare, un judecător nu ar putea devia de la o soluție anterioară, nu din cauza vanității, ci din cauză că legea nu ar permite acest lucru. În ceea ce privește relația profesională anterioară dintre judecătorea U. și avocatul BCR, instanța a considerat că o astfel de asociere nu este o dovadă de aservire morală sau profesională. În sfârșit, instanța a concluzionat că nu există nicio problemă cu privire la faptul că ambele judecătore sunt cliente ale BCR și că au obținut împrumuturi de la această bancă. A reținut că BCR este una din cele mai importante instituții financiare de pe piață și că judecătorii, la fel ca orice alt cetățean, puteau să se împrumute de la aceasta.

11. La 17 noiembrie 2016, completul Curții de Apel București compus din judecătoarele C. și U. a admis recursul declarat de BCR împotriva hotărârii Tribunalului București din 16 decembrie 2015 (supra, pct. 6), hotărând în cele din urmă că contractul de muncă dintre BCR și reclamant a devenit nul începând cu anul 2007.

12. Reclamantul s-a plâns în fața Curții, în temeiul art. 6 § 1 din Convenție, de lipsa de imparțialitate a judecătoarelor C. și U.

MOTIVAREA CURȚII

Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 din Convenție

13. Curtea observă de la început că reclamantul a decedat după depunerea prezentei cereri și că fiul acestuia și-a exprimat dorința de a continua acțiunea. Curtea nu vede niciun impediment ca fiul reclamantului să continue prezenta cerere în numele tatălui său (a se vedea Ergezen împotriva Turciei, nr. 73.359/10, pct. 29-30, 8 aprilie 2014 și Tagiyev și Huseynov împotriva Azerbaidjanului, nr. 13.274/08, pct. 24, 5 decembrie 2019). Cu toate acestea, din motive de conveniență, în textul hotărârii se va continua să se facă referire la domnul Răzvan-Liviu Temeșan ca fiind "reclamantul", deși se înțelege că numai domnul Bogdan Șerban Temeșan trebuie să fie considerat în prezent ca având calitatea de reclamant în fața Curții (a se vedea, de asemenea, Isaieva împotriva Azerbaidjanului, nr. 36.229/11, pct. 62, 25 iunie 2015).

14. De asemenea, Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

15. Principiile generale privind cerința de imparțialitate prevăzută la art. 6 § 1 din Convenție au fost rezumate în Micallef împotriva Maltei (MC), nr. 17.056/06, pct. 93-99, CEDO 2009, în care s-a stabilit că existența imparțialității în sensul art. 6 § 1 trebuie să fie determinată în conformitate cu un test subiectiv, în care trebuie să se țină seama de convingerile personale și de comportamentul unui anumit judecător, și anume dacă judecătorul avea vreo prejudecată personală sau parțialitate într-o cauză specifică; de asemenea, în conformitate cu un test obiectiv, și anume prin verificarea faptului dacă instanța în sine și, printre alte aspecte, componența sa, a oferit garanții suficiente pentru a exclude orice îndoială legitimă cu privire la imparțialitatea sa.

16. Chiar și aparențele pot avea o anumită importanță. Miza o reprezintă încrederea pe care instanțele dintr-o societate democratică trebuie să o inspire publicului. În consecință, orice judecător în privința căruia există un motiv legitim de temere că acesta nu ar fi imparțial trebuie să se abțină. Rezultă că, pentru a se pronunța într-o cauză dacă există un temei legitim pentru a se teme de lipsa de imparțialitate a unui judecător, punctul de vedere al părții implicate este important, dar nu decisiv. Ceea ce este decisiv este dacă această temere poate fi considerată justificată în mod obiectiv (a se vedea Wettstein împotriva

Elveției, nr. 33.958/96, pct. 44, CEDO 2000-XII).

17. Revenind la faptele prezentei cauze și, în special, la testul subiectiv al unei asemenea imparțialități, Curtea constată că nu există nicio indicație în speță cu privire la vreo prejudecată sau parțialitate din partea judecătoarelor C. și U.

18. În ceea ce privește testul obiectiv, Curtea constată de la bun început că ambele judecătore care au examinat recursul și au pronunțat o hotărâre definitivă în ceea ce privește reclamantul și BCR erau clientele acestei instituții și aveau credite restante la această bancă. De fapt, una dintre judecătore, U., a împrumutat o sumă de bani de la BCR chiar în cursul procesului care stă la baza prezentei cauze.

19. Respingând cererea de recuzare depusă de reclamant, Curtea de Apel București a constatat, în decizia sa din 7 noiembrie 2016, că BCR era cea mai mare bancă de pe piață și a considerat că judecătorii, ca orice persoană fizică, aveau libertatea de a apela la serviciile acestei bănci fără ca acest lucru să aducă atingere imparțialității lor (supra, pct. 10).

20. Cu toate că, la momentul respectiv, era posibil ca BCR să fi fost cea mai importantă bancă din România, așa cum au sugerat instanțele interne, Curtea observă că nu s-a afirmat că judecătorii respectivi nu puteau obține credite personale de la alte bănci de pe piață.

21. În plus, în opinia Curții, nu este nerezonabil să se presupună că relația unui client cu banca sa este decisivă pentru derularea unui împrumut. Băncilor li se acordă în general un anumit grad de libertate în stabilirea și ajustarea termenilor și condițiilor împrumuturilor. Prin urmare, un judecător care se află în poziția de client particular al unei bănci care este parte într-un proces care urmează să fie judecat de către acel judecător poate fi perceput în mod rezonabil ca fiind părțitor. Faptul că datorează bani băncii respective poate influența în mod conștient sau subconștient procesul decizional al judecătorului, făcând ca acesta să fie mai înclinat să se pronunțe în favoarea băncii. O asemenea stare de fapt ar pune în pericol, fără îndoială, integritatea procesului judiciar și ar eroda încrederea publicului în justiție.

22. Prin urmare, Curtea este de părere că situația în care toți membrii completului Curții de Apel București erau clienți particulari ai băncii care era parte în procesul pe care îl judecau, după ce aceștia au obținut împrumuturi de la banca respectivă, ar fi putut crea reclamatului temeri legitime că respectivul complet nu va aborda cauza sa cu imparțialitatea necesară.

23. Se poate considera că faptul că judecătore C. a participat la pronunțarea unei hotărâri cu privire la un set de proceduri civile aflate în legătură din punct de vedere faptic și juridic între aceleași părți (supra, pct. 8) și că judecătore U. l-a avut ca superior ierarhic pe avocatul BCR (supra, pct. 9), cu toate că avea

o relevanță limitată, a sporit și mai mult temerile reclamantului că judecătoarele în cauză ar fi lipsite de imparțialitate (a se vedea Wettstein, citată anterior, pct. 48).

24. În opinia Curții, circumstanțele de mai sus justifică în mod obiectiv temerea reclamantului potrivit căreia judecătoarele C. și U. ale Curții de Apel București nu aveau imparțialitatea necesară. În consecință, a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție, în ceea ce privește cerința unei instanțe imparțiale.

CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

25. Reclamantul a solicitat 30.000 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciu material și 2.000.000 EUR cu titlu de prejudiciu moral, precum și 5.000 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată.

26. Guvernul a contestat aceste pretenții, susținând că erau excesive și nejustificate.

27. Curtea reiterează faptul că a constatat o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție în cazul de față, din cauza lipsei de imparțialitate a două judecătore. Curtea nu identifică nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins. În consecință, respinge acest capăt de cerere.

28. Pe de altă parte, având în vedere toate circumstanțele prezentei cauze, Curtea admite că reclamantul trebuie să fi suferit un prejudiciu moral care nu poate fi compensat prin simpla constatare a unei încălcări. Pronunțându-se în echitate, Curtea îi acordă reclamantului 6.000 EUR, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit. În plus, având în vedere documentele prezentate, Curtea consideră rezonabil să se acorde reclamantului 3.000 EUR pentru cheltuielile de judecată, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. declară cererea admisibilă;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție;

3. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni (de la data rămânerii definitive a hotărârii), următoarele sume, care trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:

(i) 6.000 EUR (șase mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de prejudiciu moral;

(ii) 3.000 EUR (trei mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamant, cu titlu de cheltuieli de judecată;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 20 iunie 2023, în conformitate cu art. 77 § 2 și 3 din Regulamentul Curții.

PREȘEDINTE

FARIS VEHABOVIC

Grefier adjunct interimar,

Crina Kaufman

Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 108 din data de 6 februarie 2024